

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

4 Quo Iure Ecclesiastici sint exempti à vectigalibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

vendunt, aut deferunt negotiationis causa, possunt vectigalia exigi. patet ex cap. Quamquam, supra: quod Ecclesia concessit in odium negotiationis, quae maximè Ecclesiasticos dedecet: unde etiam seuerè ipsis interdicatur. vide supra cap. 21. dub. 1. & si ter moniti à Superiore nolint desistere à negotiatione, perdunt priuilegium clericale, quoad bona; vt patet ex cap. Ex litteris. 16. de vita & honestate Clericorum: ex quo colligit Glossa, Clericos antequàm monitionem non teneri in conscientia soluere vectigal; quia gaudent priuilegio clericali vsque ad tertiam monitionem.

Secundò, Si possessio aliqua habebat aliquod onus perpetuum & inuariabile annexum antequàm veniret ad ius Ecclesiae, vel Ecclesiastici, vt supra dictum est.

24 Tertiò, Quando contributio facienda est aequè primariò in utilitatem Clericorum ac laicorum, v. g. pro reparatione aggerum, ne flumen vicinos agros Clericorum & laicorum inundet. Non potest tamen potestas laica hoc casu Clericos recusantes compellere per se, sed per Superiorem Ecclesiasticum. Quòd si id commodè fieri non possit, putant quidam non esse omnino improbandam realem executionem; quia in tali casu praesumpti potest rati habitio, seu tacita licentia Summi Pontificis. sed tutius censo vt hæc expressè ad tales casus per Principes petatur.

25 Ad reparationem autem pontium, viarum publicarum, murorum vrbs, & similia, quae primò & principaliter spectant ad communitatem, non tenentur Clerici contribuere, vt communiter Canonista docent, quia non tangit illos principaliter, sed solum secundariò, vt sunt membra communitatis. alioquin nimis angustum & propè nullum esset in oneribus publicis priuilegium Clericorum.

Neque obstat L. Ad instructiones. 7. C. de sacrosanctis Ecclesijs, *Ad instructiones vniuersum pontiumque, etiam diuinas domos & venerabiles Ecclesias, libenter adscribimus, &c.* quia cum sit contra immunitatem Ecclesiasticam, vim non habet, nisi speciatim ab Ecclesia approbetur; vt communiter Doctores Canonum & Theologi docent. vide Siluestrum v. Immunitas, 1. num. 20. Multi tamen Doctores, praesertim Iuris ciuilibus, ob legem citatam contrarium tenent. Item Innocentius, Hostiensis, Glossa, Cardinal. Anchara. in cap. Non minus, de Eccles. immunitate. Sed prior sententia est verior, propter iura supradicta.

Contraria sententia multis placet.

26 Si laicorum facultates non sufficiant.

Quartò, Quando laicorum facultates non sufficiunt ad succurrendum publica necessitati, potest etiam aliqua contributio imponi Ecclesiasticis. Ad hoc tamen olim requirebatur consensus Episcopi & Cleri, vt patet ex cap. Non minus, de immun. Ecclesiarum, ex Concilio Lateran. nunc verò Summi Pontificis, vt patet ex Bulla Cœnæ Domini: quem consensum etiam requirit Innocentius III. in Concilio Lateran. cap. Aduersus, de immun. Ecclesiarum: nisi forte periculum esset in mora; tunc enim non deberet Papæ consensus expectari, sed sufficeret consensus Episcopi cum Clero; vt notat Siluest. supra. Consensus tamen Episcopi non potest obligare exemptos. Vnde necesse est vt hi quoque consentiant. posito autem consensu Praelatorum, quorum est consentire, tributum non exigitur auctoritate laica, sed Ecclesiastica; & ita omnes inferiores illorum tenentur.

27 Exempti debent consentire.

DYBITATIO IV.
Quo Jure Ecclesiastici sint exempti à vectigalibus.

Respondeo & Dico Primò, Non ita sunt exempti Jure diuino, vt absq; vlla alia exemptione non sint subditi Principibus saecularibus, sic vt Principes peccent contra iustitiam, si de causis eorum temporalibus cognoscant, aut tributa ab illis exigant. est communis sententia Theologorum, praesertim recentiorum, Caietani v. Excommunicatio, cap. 31. & 37. Francisci Victoriae relect. de potestate Ecclesiae sub finem, Ioannis Medinae, C de Restitut. q. 15. Soti in 4. d. 25. qu. 2. art. 2. Couarr. qq. practice. cap. 31. num. 2. Nauarr. cap. 27. num. 119. & aliorum.

28 Jure diuino non sunt proprie exempti.

Probatum Primò, Quia neque ex Sacris litteris, neque ex traditione, neque ex naturali ratione, neque PP. testimonio talis exemptio probari potest.

Secundò, Initio nascentis Ecclesiae erant subiecti Principibus saecularibus, vt videtur colligi ex Apostolo ad Roman. 13. *Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit.* vbi etiam comprehenduntur Clerici; nam vt Glossa ait, cum dicitur, *omnis anima*, nullus excipitur. & Chrysostomus in illum locum, *Ostendens*, inquit, *ista omnibus imperari & sacerdotibus & monachis, non solum saecularibus: quod declarat cum dicit, Omnis anima: etiam si Apostolus sit, si Euangelista, si Propheta, sine quis quis tandem fuerit.* Theodoretus: *Sine est sacerdos quisquam, sine antistes, sine monachus, vsque cedat, quibus sunt mandata Magistratus.* Theophylactus: *Instituens omnem animam, sine sacerdos sit, vel Monachus, vel Apostolus, subijci principibus.* D. Thomas in illum locum, dicit, exemptionem Ecclesiasticorum à tributis, habere aequitatem, non tamen esse ex necessitate, quasi sit de Jure diuino. Neque dici potest id solum scandali vitandi causa praecipuum esse: nam Apostolus causam refert in ordinationem diuinam: *Quia*, inquit, *qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit. additque eos esse Dei ministros; & idcirco eis deberi tributa.* vnde colligitur etiam, Clericos tributa debituros, nisi essent exempti.

Verum si quis rectè consideret, locus iste Apostoli non vrget; solum enim in genere proponit Ius diuinum naturale, quo tenetur quisque obtemperare suo legitimo Superiore. huius enim potestatem in subditum esse à Deo; & qui huic resistit, Dei ordinationi resistere, &c. quae omnia generalia sunt, & respectiue intelligenda; nimirum de quouis homine respectu sui Superioris. Simili modo etiam nunc post exemptionem loqui possumus. omnis enim potestas superiorum est à Deo, & omnis superior minister est Dei, & vindex in iram male agentis. Vnde hinc probari non potest, Ecclesiasticos subesse Principi saeculari quoad vim coactiuam; etsi quoad vim directiuam in quibusdam subliant; v. g. in pretio rerum venalium, & huiusmodi.

Tertiò, Quia olim Ecclesia ex agris suis tributa soluit, etiam Imperatoribus Christianis, vt constat ex testimonio Ambrosij, quod habetur cap. 26. Si tributum. 11. q. 1. *Si tributum peti Imperator, non ei negamus: agri Ecclesiae soluant tributum, & ex Urbano Papa, cap. 22. Tributum. 23. q. 8. Quod in ore piscis inuenitur, pro Petro & Domino dare iubetur.*

itur; quia de exterioribus Ecclesie, quod constitutum antiquitus est, pro pace & quiete, qua nos defendere debent, Imperatoribus persolvendum est. hoc autem Ecclesia non fecisset, si parasset se iure diuino exemptam: sicut numquam passa est se subijci Imperatoribus in Ecclesiarum administratione; quod sciret se iure diuino exemptam, vt patet ex testimonio Ambrosij & Vrbanus: vide cap. Conuenior. 21. & cap. 22. Tributum. 23. quæst. 8. vbi agnoscunt subiectionem in temporalibus, non autem in spiritualibus.

30
Quadam
ratione
sunt iure
diuino ex-
empti.

Tres cause.
1. Quia
rebus diu-
inis manci-
pati.

2. Quia pa-
tros & Iu-
dices sæcu-
larium.

3. Quia
maiora
beneficia
rependunt.

31

Exemplis
Scriptura
probat.

Dico secundò, Rectè tamen quadam ratione dici possunt iure diuino exempti, quadam iure Canonico & Ciuili. Prior pars probatur Primò, Quia ius diuinum naturale etiam non efficit illam exemptionem; (non enim Deus immediatè hanc exemptionem concedit) tamen dicitur eam à Principibus esse concedendam, & à Pontifice fieri posse; idque ob tres causas. Primò, Ob dignitatem status, per quem Ecclesiastici peculiari modo sunt diuini rebus mancipati & consecrati; atque contra reuerentiam Deo debitam est, si id quod semel Deo consecratum est, tractetur tamquam profanum. Hinc Dauid ne defensionis quidem causam unquam fuit ausus lædere Saulem, quia vnctus erat Domini; quæ tamen vnctio solum erat umbra vnctionis & sanctificationis Ecclesiasticorum. Secundò, Ecclesiastici sunt Pastores & Patres secularium, & Iudices eorundem loco Dei in causis summis, quæ salutem æternam contingunt, constituti; atque contra decorum & reuerentiam debitam est, vt quis iudicet suum pastorem, & filius patrem; & qui antè fuit reus, suum Iudicem, qui illum auctoritate diuina iudicauit & absoluit; maximè si alia commoda ratio iniri potest. Tertiò, Et si Principes Clericos ab iniuria defendant, & curent vt tranquillitati temporali fruantur; tamen Clerici vicissim Principibus longè maius & diuini beneficium conferunt: ipsorum enim ministerio fiunt Christiani, accipiunt doctrinam salutis, remissionem peccatorum, animæ sanitatem, panem cælestem, & vitam æternam; ipsorum orationibus & sacrificijs fulcitur regnum, aueruntur calamitates, conciliatur pax, tranquillitas & felix status rerum. Vnde Constantinus & Constantinus concedentes Clericis perpetuam securitatem, nempe ab oneribus personalibus, addunt, *Scientes, magis religionibus, quam officijs ex labore corporis vel sudore nostram Rempub. contineri.* vt refertur cap. 23. In qualibet. 23. q. 8. Itaque suis muneribus Ecclesiasticis abundè compensant Principi & Republicæ: vt omnis æquitas postulet, eos ad alia tributa adstringi non debere.

Ex his patet, Principes lege religionis, obseruantia & gratitudinis obligari, vt Ecclesiasticos exemptos habeant seu eximant: non autem ipsam exemptionem immediatè à Deo factam.

Secundò, Probat. exemplis Scripturae sacrae; nam Ioseph Gen. 47. totam terram Ægypti subiecit Regi, fecitque tributariam, vt penderet quintam partem fructuum, præter terram Sacerdotum; quibus etiam ex publico cibaria dabantur. vnde colligit Vrbanus Papa cap. 22. Tributum. 23. q. 8. *agros Ecclesie nõ esse Imperatorum exactionibus subiiciendos.* & 1. Elðra 7. Artaxerxes vult Sacerdotes, Leuitas, & alios templi ministros à vectigalibus esse immunes. Quod si naturale lumen rationis dicitur illos Sacerdotes eximendos esse:

quantò magis dicitur vt Sacerdotes & ministri noui Testamenti eximantur; quorum & dignitas & functio est incomparabiliter sublimior, & Republica fructuosior?

In hunc sensum accipiendi videntur Canones, dum dicunt, Clericos & eorum res non solum iure humano, sed etiam diuino exemptos esse: quod expressè habetur cap. Quamquam. 4. de censibus, in 6. & insinuat cap. Non minus. 4. de immunit. Eccles. cap. 12. Si Imperator. d. 96. & Concil. Trident. sess. 25. de refor. cap. 20. vbi dicit, *Personarum Ecclesiasticarum immunitatem Dei ordinatione & Canonicis sanctionibus constitutam esse.* quamuis dici possit, in hoc vltimo testimonio, illud *Dei ordinatione* referendum esse ad immunitatem in spiritualibus. sed verius est, intelligendum esse generatim de integra immunitate, iuxta modum supradictum: vt colligitur ex sequentibus verbis Concilij. hoc modo videntur Canonistæ posse cum Theologis conciliari.

Alter pars, *Quod iure Canonico & Ciuili exempti sint respè.* probatur, Quia quod ius diuinum naturale dicitur esse faciendum, id iure Canonico & Ciuili præstitum est, vt patet ex Canonibus citatis. Item ex cap. In qualibet. 23. & duobus seqq. 23. qu. 8. & 11. qu. 1. per multa capita. Item cap. Et si Clerici. 4. c. Clerici. 8. cap. Qualiter. 7. de Iudicijs.

Vbi Aduerte, toto tempore, quo Imperatores fuerunt ethnici, Clericos in temporalibus fuisse illis subiectos sicut laicos: quia neque Principes eos eximebant, cum eorum dignitatem non agnoscerent; neque etiam Pontifex Summus, eò quod vel non posset, vel non expediret. Postquam autem cœperunt esse Christiani, sensim eos cœperunt eximere. Primùm quidem Constantinus lege lata exemit eos ab oneribus personalibus; vt patet d. cap. 23. In qualibet. 23. qu. 8. & à solutione publici census, vt testatur Sozom. lib. 1. cap. 8. hist. in ceteris tamen manserunt subiecti. Deinde à Iustiniano fuerunt exempti in causis ciuilibus pro prima instantia solum: in criminalibus tamen reliquit eos sub Iudice seculari, vt patet ex Nouella 83. & 123. multa tamen vsurparunt sibi isti Imperatores in causis Ecclesiasticis, quæ iure diuino sunt omnino exemptæ. Idem concessit immunitatem à quibusdã tributis, L. Sancimus. 21. c. de sacrosanctis Ecclesijs. Deniq; à posterioribus Principibus omnino exempti fuere; eaq; exemptione multis sæculis consensu totius orbis sunt potiti.

Vnde sequitur, eam à successoribus reuocari non posse. Primò, Quia fuit absoluta & perpetua ex mente concedentium: omnis autem donatio vel exemptio facta communitati, in perpetuum est irrevocabilis. Secundò, Fuit facta ad remuneranda beneficia spiritualia, quæ regna percipiunt ab Ecclesia. Tertiò, Quia principaliter ad Dei honorem facta fuit: sicut donatio agrorum aut villarum, quæ offeruntur Ecclesiæ eiutque ministris, vnde sicut sacrilegium esset repetere agros Ecclesiæ donatos; ita sacrilegium erit, infringere Clericorum immunitatem. Quartò, Orbis Christianus, à quo Principes habent auctoritatem, consensit in hac exemptionem. vnde non est in Principis potestate eam reuocare: sicut quod semel consensu regni est alienatum, non potest repeti. Quintò, Quia Concilia & Pontifices, qui sunt supra ipsos Principes, eam confirmarunt. Denique, Quia iure diuino naturali

Princi-

32

Explicatio
Canonum.

33

34
Quomodo
Clerici
sensim ex-
empti.

35
Non potest
hæc exemptio
reuocari.

Principes tenentur eam facere, & factam ratam habere, vt ostensum est.

36 *Pontifex potest hanc exemptionem facere.*
 His adde, etiam si Principes nolissent in hanc exemptionem consentire, Summi tamen Pontifices & Concilia œcumenica habebant auctoritatem eam inducendi; vt communiter docent Doctores, & probat Couarruias in pract. c. 31. n. 3. & 4. ratio est, quia habent potestatem à Christo, statuendi id, quod ad bonum spirituale Ecclesiæ & Dei honorem videtur necessarium, aut valdè expediens: atqui exemptio Clericorum à Iurisdictione sæcularium, est necessaria ad bonum spirituale Ecclesiæ & Dei honorem: ergo. Minor pater tum ex causis supra allatis; tum quia valdè vilesceret status Ecclesiasticus, & res diuinæ quas tractant, si instar laicorum ad Iudices sæculares traherentur: tum quia valdè distraherentur à rebus diuinis; nam facile à laicis possent vexari: tum quia periret libertas illa sacerdotalis, qua in laicis instruendis & corripiendis vti debent: tum denique, quia laici facile etiam causas Ecclesiasticas ad se pertraherent. Accedit quòd Principes sint subditi Pontifici sicut oues pastori: atqui Superior potest aliquem eximere à iurisdictione sui subditi, præsertim quando recta gubernatio & honor Dei id postulat. Quòd si Pontifex potuit Clericos eximere à iurisdictione sæcularium Principum; consequens est vt etiam potuerit eximere à tributis; quia tributa ob iurisdictionem penduntur; vt constat ex Apostolo ad Rom. 13. *Ideo necessitate subditi estote, non solum propter iram, sed propter conscientiam: ideo enim & tributa præstatis.*

DUBITATIO V.

Quinam Clerici sint exempti.

37 *Sacris ministri, Beneficij, Religiosi.*
 Respondeo Primò, Omnes Clericos sacrorum ordinum, & beneficiarios & Religiosos & Religiosas exemptos esse; idque præcipuo quodam Iure est communis sententia Doctorem, teste Couarrui. in pract. cap. 31. num. 5. nam hi omnes vel firmiter Ecclesiastico statuti sunt additi, vel actū Ecclesiæ deseruiunt.

38 *Clerici minores.*
 Secundò, Clerici minorum ordinum, & primæ tonsuræ, si non sint coniugati, secundum Canones sunt etiam à tributis liberi; eti neque beneficiarij sint, neque in aliqua Ecclesia deseruiant. colligitur ex cap. finali, de vita & honest. Clericorum. cap. Quamquam, supra, & ex L. Presbyteros, 6 C. de Episcopis & Clericis.

Qui priuilegio fori fruuntur.
 Nec obstat Concilium Trident. sess. 23. c. 6. de reformat. quia loquitur solum de priuilegio fori, quo non possunt ad tribunal sæculare pertrahi: quod priuilegium Concilium non concedit, nisi illis Clericis primæ tonsuræ vel minorum ordinum, qui aut beneficium Ecclesiasticum habent, aut clericalem habitum & tonsuram deferentes, alicui Ecclesiæ ex mandato Episcopi deseruiunt, aut in Seminario Clericorum, vel in aliqua schola, vel Vniuersitate, de licentia Episcopi, quasi in via ad maiores ordines, versantur.

Consuetudo eos subijcit.
 Tertio, Longa tamen consuetudine contraria, Clerici primæ tonsuræ & minorum ordinum, qui nec beneficium habent, nec vlli Ecclesiæ deseruiunt, videntur hanc exemptionem amisisse, etiam si coniugati non sint; quia iam à multo tempore vectigal soluunt sicuti laici. Ita Couarruias n. 9.

vt in fine ait se vidisse literas regias in hoc decretas, vt Clerici primæ tonsuræ etiam non coniugati, cogantur soluere decimam partem rei venditæ: quod tamen videtur esse contra Ius Pontificium, in cap. Quamquam, de censibus, in Sexto.

Dices, Non potest vmquam valere præscriptio aut consuetudo contra immunitatem & libertatem Ecclesiasticam, vt expressè habetur in Nouella Friderici Imperatoris, quæ incipit, Cassa & irrita, & colligitur ex cap. Causam, de præscriptionibus, & cap. Clerici, de Iudicijs: ergo consuetudine non potuit hoc introduci.

39 *Præscriptio an contrà valeat.*
 Respondeo, Non posse quidem eam valere inuito Pontifice, seu non accedente libero eius consensu; sed præsumi posse hunc consensum propter commoda Principum interuenisse. nam hæc consuetudo non erat omnino à ratione aliena; præsertim ob multitudinem talium Clericorum; quorum plerique idè dumtaxat Clerici fiebant, vt à tributis eximerentur, absque vllò animo ad Ecclesiasticum statum conscendendi.

Quod ad priuilegium fori attinet, talibus Clericis iuxta Canones antiquos & Concilij Tridentini formam competens, si in Seminario vel studijs versentur, non est credibile Ecclesiam consentire aut consensisse vt possint eo per contrariam consuetudinem priuari; quia magis per hoc dignitas status Ecclesiastici laederetur, & Principibus nihil commodi accederet.

40 *Clerici coniugati.*
 Quartò, Clerici coniugati non sunt exempti à vectigalibus, neque Iure Canonico neque consuetudine, vt rectè Couarruias, quia duo tantum priuilegia hæc conceduntur, nempe fori & canonis. vt patet cap. vnico, de Clericis coniugatis in 6. Ad quæ tamen duo requiruntur. Primò, Vt duxerint virginem, & quidem vnicam. Secundò, Vt deferant tonsuram & vestes clericales: quibus addit Concilium Tridentinum, vt priuilegio fori non gaudeant, nisi ab Episcopo alicuius Ecclesiæ ministerio sint deputati.

DUBITATIO VI.

Quæ sit legitima causa imponendi vectigalis.

41 *Causa vectigalis diu. Primò, Necessitas publica.*
 Respondeo, Causa iusta duplex est; Prior necessitas publica, cui aliter commodè succurri nequit; vt si necessarium sit ad stipendia militaria, ad reparationes vrbiũ, vel aliter ad bonum publicum valdè expediens. huc etiam pertinet status principalis sustentatio; nam & hæc ad bonum publicum pertinet: ratio est, quia sicut Principis est populũ regere, ius dicere, hostes arcere, denique tranquillitatem & prosperitatem temporalem totis viribus procurare; ita vicissim populus tenetur sumptus necessarios ad hæc præbere. vnde etiam potest à Principe, si opus sit, ad hoc cogi. Sed quatuor hinc sunt requisitæ conditiones. Prima, Vt constet causam esse iustam; vel si de ea sint diuersæ opiniones, vt habeat probabiles rationes, ob quas possit prudenter statuere se hinc & nunc posse ob talem causam tributum imponere, si tales rationes non habeat, vel certè non consideret sine iustum, quod agit, an non; sed cæco more progrediatur, non potest exigere; quia nescit an ius exigendi habeat. vnde exigendo, iniuriam populo irrogat, & ad restitutionem tenetur, nisi postea